

PROJECTE DE GESTIÓ DE LA CONCA HIDROGRÀFICA DEL RIU SIURANA I PLANES DEL PRIORAT

El **PROJECTE DE GESTIÓ DE LA CONCA HIDROGRÀFICA DEL RIU SIURANA** busca preservar i millorar l'estat ecològic del riu a través de la definició i desenvolupament d'un pla de gestió ambiental. Aquest pla ha de reforçar les funcions i serveis ecosistèmics del riu, enfortint la seva resiliència davant del canvi climàtic a mes de promoure la connectivitat ecològica i la conservació de les espècies autòctones així com erradicar i controlar la presència d'espècies invasores. Al mateix temps, es pretén augmentar la sensibilització i conscienciació de la societat sobre els valors ecològics dels ecosistemes de ribera i la seva importància per a la vida i el benestar humà.

Per què aquest **PLANTEJAMENT DE CONCA**? Un riu forma part d'un sistema interconnectat. Això permet abordar els problemes des del seu origen, com l'erosió o la contaminació, i garantir una gestió integral de l'aigua, els hàbitats i els usos del sòl. Aquest enfocament assegura solucions sostenibles que protegeixen tant el riu com el seu entorn natural i humà.

Lleonada de matollar (Coenonympha arcania) libant en el riu

EL PAPER DEL RIU EN...

L'ECOLOGIA

La conca del riu Siurana es conforma d'un conjunt de cursos fluvials i torrencials que exerceixen un paper essencial en la biodiversitat del Priorat i les zones veïnes. Aquest espai actua com a font d'hidratació i alimentació, però també com a hàbitat, refugi i corredor ecològic per a moltes espècies tant aquàtiques com terrestres, algunes de les quals es troben amenaçades o fins i tot en perill.

LES POBLACIONS LOCALS

El Riu Siurana és un recurs natural de gran importància per a la vida i el desenvolupament de la població local, tant en aspectes econòmics com socials, aportant valors recreatius, culturals i de salut per als seus habitants.

L'AGRICULTURA

Un medi natural saludable beneficia directament els conreus, ja que una bona salut ecosistèmica fluvial garanteix recursos hídrics sostenibles, redueix plagues de manera natural i protegeix els camps contra inundacions i erosió gràcies a l'efecte esponja de la vegetació de ribera. A més, contribueix a regular el microclima local, enforteix la resiliència dels cultius davant del canvi climàtic i assegura la sostenibilitat i la productivitat agrícola a llarg termini.

Representació amb relleu de la conca hidrogràfica del riu Siurana

PRIORITATS

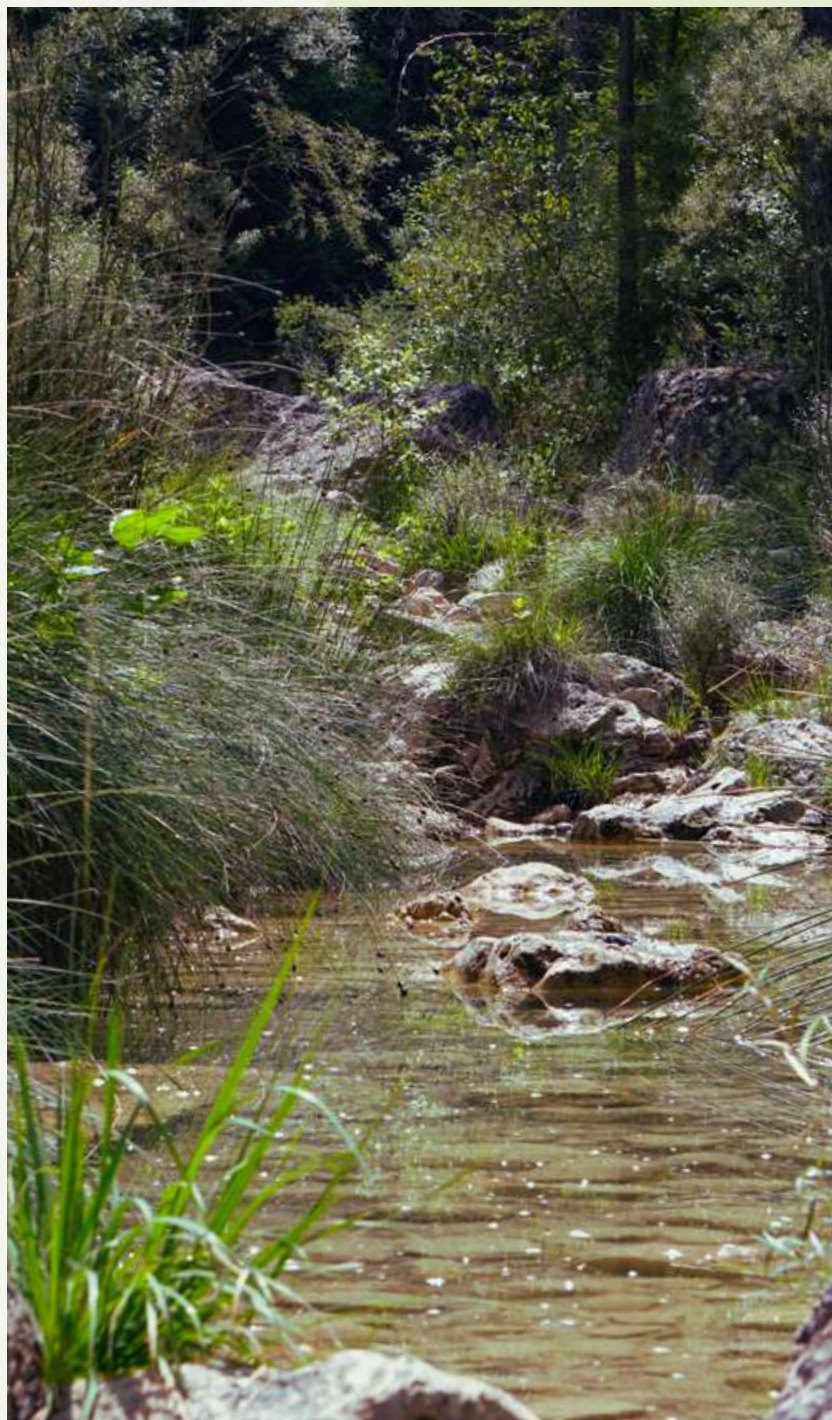
- Conservació i restauració dels hàbitats, les funcions i els serveis ecosistèmics
- Recuperació de la connectivitat transversal i longitudinal del riu
- Protecció i conservació de la biodiversitat autòctona
- Erradicació i control d'espècies invasores
- Mitigació del risc d'inundació i els efectes del canvi climàtic
- Divulgació de coneixements i sensibilització sobre els valors ecològics dels ecosistemes de ribera
- Elaboració d'un manual de bones practiques en agricultura

PROJECTE DE GESTIÓ DE LA CONCA HIDROGRÀFICA DEL RIU SIURANA I PLANES DEL PRIORAT

HÀBITATS

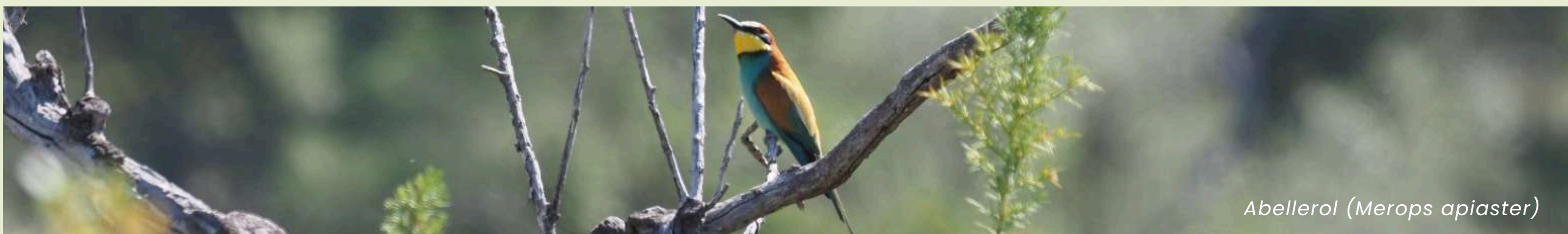
Una de les principals problemàtiques en aquesta àrea és la canya americana (*Arundo donax*), una espècie invasora que desplaça la vegetació autòctona, redueix la biodiversitat i altera els hàbitats riparis. Consumeix grans quantitats d'aigua, és menys eficient que la vegetació autòctona en establir el sòl, fet que incrementa l'erosió, i pot bloquejar els cursos fluvials durant avingudes, augmentant el risc d'inundacions i la vulnerabilitat de la ciutadania davant els canvis en el règim hídric causats pel canvi climàtic. La seva presència comprometent la salut dels ecosistemes fluvials i la sostenibilitat dels recursos naturals.

RESTAURACIÓ HÀBITATS

Davant aquesta problemàtica, es proposa l'erradicació, en la mesura del possible, de la canya americana en els sistemes riparis, substituint-la per vegetació autòctona amb l'objectiu de restaurar els hàbitats degradats presents actualment.

Aquesta acció es durà a terme amb la participació d'espècimens locals, amb l'objectiu de potenciar les espècies autòctones en declivi poblacional a causa de la pèrdua d'hàbitats.

Abellerol (*Merops apiaster*)

FAUNA AMENAÇADA

Algunes de les espècies amenaçades que trobem o que podríem arribar a trobar en el millor dels casos en l'entorn del riu Siurana i les seves proximitats són:

- **Amfibis:** Gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*) i salamandra (*Salamandra salamandra*)
- **Crustacis:** Cranc de riu de potes blanques (*Austropotamobius pallipes*)
- **Peixos:** Madrilla (*Parachondrostoma miegii*), barb cua roig (*Barbus haasi*) i anguila (*Anguilla anguilla*)
- **Mamífers:** Llúdriga (*Lutra lutra*), rata d'aigua (*Arvicola sapidus*), eriçó clar (*Atelerix algirus*) i mostela (*Mustela nivalis*)
- **Ratpenats:** ratpenat de peus grossos (*Myotis capaccinii*), ratpenat de ferradura mediterrani (*Rhinolophus euryale*), ratpenat de bosc (*Barbastella barbastellus*), ratpenat de cova (*Miniopterus schreibersii*), ratpenat rater mitjà (*Myotis blythii*), ratpenat d'orelles dentades (*Myotis emarginatus*), ratpenat rater gros (*Myotis myotis*), ratpenat de ferradura gros (*Rhinolophus ferrumequinum*) i ratpenat de ferradura petit (*Rhinolophus hipposideros*).
- **Aus:** Àliga cuabarrada (*Aquila fasciata*), merla d'aigua (*Cinclus cinclus*) i òliba (*Tyto alba*)
- **Rèptils:** Tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*), escurçó ibèric (*Vipera latastei*), Lludrió llistat (*Chalcides striatus*) i serp de ferradura (*Hemorrhois hippocrepis*).
- **Libèl·lules:** Esparver de l'aigua (*Oxygastra curtisii*) i donzell mercurial (*Coenagrion mercuriale*).
- **Papallones:** Escac de ponent (*Melanargia ines*), escac ferruginós (*Melanargia occitanica*), blaveta nívica (*Polyommatus nivescens*) i blaveta del crespinell (*Scolitantides orion*).

PROJECTE DE GESTIÓ DE LA CONCA HIDROGRÀFICA DEL RIU SIURANA I PLANES DEL PRIORAT

AMENACES

- Sobreexplotació i mala gestió de l'aigua
- Alteració de la hidrogeomorfologia fluvial
- Canvi climàtic
- Presència d'espècies invasores
- Sobrefreqüentació turística
- Pèrdua d'agricultura tradicional i males pràctiques

El riu Siurana es veu afectat per una sèrie de problemàtiques que posen en perill l'ecologia dels seus ecosistemes. La **sobreexplotació i la mala gestió de l'aigua** és una de les causes principals del deteriorament del riu. La pressió humana, degut a les derivacions d'aigua cap a altres conques hidrogràfiques provoca un dèficit en el cabal del riu i afecta negativament en la dinàmica i la salut dels seus ecosistemes, així com en l'abastament dels municipis situats per sota del pantà.

A més, l'**alteració hidrogeomorfològica fluvial** que afecta la connectivitat del curs del riu també crea un impacte important. La construcció d'infraestructures, com preses, canals o ponts, alteren la dinàmica natural del riu i fragmenta els seus ecosistemes, afectant la connectivitat ecològica i la migració d'espècies.

El **canvi climàtic** també té un paper rellevant en la salut de les espècies del riu. Les tendències climàtiques actuals posen en risc l'ecologia dels ecosistemes fluvials i les espècies que depenen d'ells. Les sequeres extremes i les inundacions són algunes de les amenaces que han d'afrontar els rius en el futur.

D'altra banda, la presència d'**espècies exòtiques invasores** és un dels problemes més greus per als ecosistemes fluvials. En el cas del riu Siurana, la canya asiàtica és la principal espècie invasora, ocupant més del 70% de la llera. Aquesta espècie, a més, presenta característiques fisiològiques que fan que, davant d'avingudes, s'incrementi el risc de desbordaments i inundacions als municipis.

La **sobreexplotació humana en punts d'interès turístic** i la insuficient supervisió i gestió adequada tenen un impacte negatiu en la salut dels ecosistemes, amb conseqüències com l'acumulació de residus, l'alteració dels hàbitats de fauna per la pertorbació dels seus nius i refugis, i la degradació de la vegetació a causa del pas continuat de visitants, entre d'altres.

Sumat a totes aquestes problemàtiques, cal afegir-hi els **canvis en els usos del sòl i la transformació de les tècniques agràries** durant l'última meitat de segle, com l'augment de l'ús de biocides i fertilitzants de síntesi química. Aquests fenòmens han provocat l'homogeneïtzació dels hàbitats i un increment de les pressions antropogèniques sobre la fauna i la flora silvestres, amb conseqüències com la fragmentació dels hàbitats, la reducció de les poblacions de preses i, fins i tot, extincions locals.

Per garantir la preservació i la millora de l'ecologia fluvial del riu Siurana, és imprescindible abordar aquests problemes i **implementar mesures efectives de seguiment i gestió**. A més, és important promoure la divulgació i sensibilització per aconseguir una consciència col·lectiva sobre la importància de protegir i preservar l'ecosistema fluvial del riu Siurana.

EL PROJECTE

El projecte aborda diverses línies centrades en la **conservació dels ecosistemes fluvials i l'agricultura extensiva**, destacant la interdependència entre ambdós sistemes i tenint en compte la seva història, viabilitat a llarg termini, distribució i les espècies d'interès prioritari per a la conservació.

En aquest context, es proposa el **desenvolupament d'un pla integral de gestió ecològica** per a la conca hidrogràfica del riu Siurana, amb l'objectiu de preservar i millorar l'estat del riu i els seus ecosistemes mitjançant l'adopció de mesures diverses i sostenibles, que aborden els reptes ambientals i promouen la consciència i la implicació de la comunitat en la protecció i la conservació dels ecosistemes fluvials.

Es redactarà un **manual de bones pràctiques per a l'agricultura**, concebut com una guia pràctica i accessible. Aquest document oferirà tècniques i mètodes de cultiu destinats a millorar la salut dels ecosistemes i dels conreus, potenciant i optimitzant els serveis ecosistèmics que els sistemes fluvials ja proporcionen avui dia.

Es prestarà especial atenció a la **conservació de les espècies autòctones amenaçades, mitjançant l'augment de la disponibilitat d'hàbitats** i refugis per aquestes, sense comprometre l'estat d'altres. A més, s'establiran mesures per a l'erradicació i control d'espècies invasores, amb un èmfasi particular en aquelles que tenen un major impacte sobre l'ecologia del riu com son la canya americana (*Arundo donax*) o el visó americà (*Neovison vison*).

Es preveu considerar les tendències climàtiques i les seves possibles conseqüències sobre els ecosistemes fluvials, per tal d'**incrementar la resiliència del riu** davant del canvi climàtic. Així mateix, es promourà la recuperació de la connectivitat ecològica del curs fluvial, proposant la supressió de barreres o bé la incorporació de passos de fauna per facilitar el moviment de les espècies i assegurar la seva migració al llarg del territori.

El projecte inclou un **programa de divulgació i sensibilització** per promoure els valors ecològics dels ecosistemes de ribera i destacar la seva importància per a la conservació i el benestar humà. L'objectiu és implicar la ciutadania mitjançant tallers que permetin descobrir la riquesa ecològica de l'entorn mentre es recull informació valuosa per a futurs estudis.

Finalment, totes aquestes accions estaran acompanyades d'**estudis per avaluar l'estat dels hàbitats i les espècies**, així com la seva distribució i tendències. A través de seguiments poblacionals, cartografia d'hàbitats i monitorització de dinàmiques ecològiques i hidrogeomorfològiques, es generarà una base de coneixement fonamentada per prendre decisions informades i implementar mesures efectives de gestió i conservació.

